Stínadelské pátrání pokračuje

Tehdy, když se vydal do té čtvrti popáté, se to stalo. Podzimní vítr si pohrával s odhozeným papírem, který poletoval v ulici z jedné strany na druhou a jako by utíkal před svým pronásledovatelem. Šedivé zdivo starých vysokých domů tvořilo kaňon, kterým se právě on prodíral za svým cílem.

Martens

Krátce po vydání knihy *Olomouc ztracená v čase* mě vyhledal záhadný, podle sto let staré módy elegantně oblečený muž, který se představil přezdívkou Martens. Po přečtení knížky se rozhodl podělit se o vlastní zážitky z natáčení filmu *Záhada hlavolamu* a po mnoha letech prozradit něco o svých mnohých výpravách do starých částí Olomouce. Otevřel tím opět téma olomouckých Stínadel.

Martens v osmdesátých letech četl jako kluk snad všechny tehdy omezeně dostupné knihy Jaroslava Foglara a byl za ním taky několikrát osobně v Praze na Žižkově.

„Když jsem si chtěl při několika svých návštěvách jeho knihy i se svým deníkem a deníky kamarádů nechat podepsat, pokaždé jsem si vzal jiné oblečení, aby nepoznal, že u něj zvoní pořád ten samý člověk. Nejspíš to bylo zbytečné, byl to už starý pán a přes silné brýle špatně viděl."

Když jsme si pouštěli film *Záhada hlavolamu*, Martens vzpomínal na jeho natáčení. „Ve filmu hraju vedoucího skupinky Vontů, vybíhající z Vodární do Pekařské ulice proti Druhostraníkům,

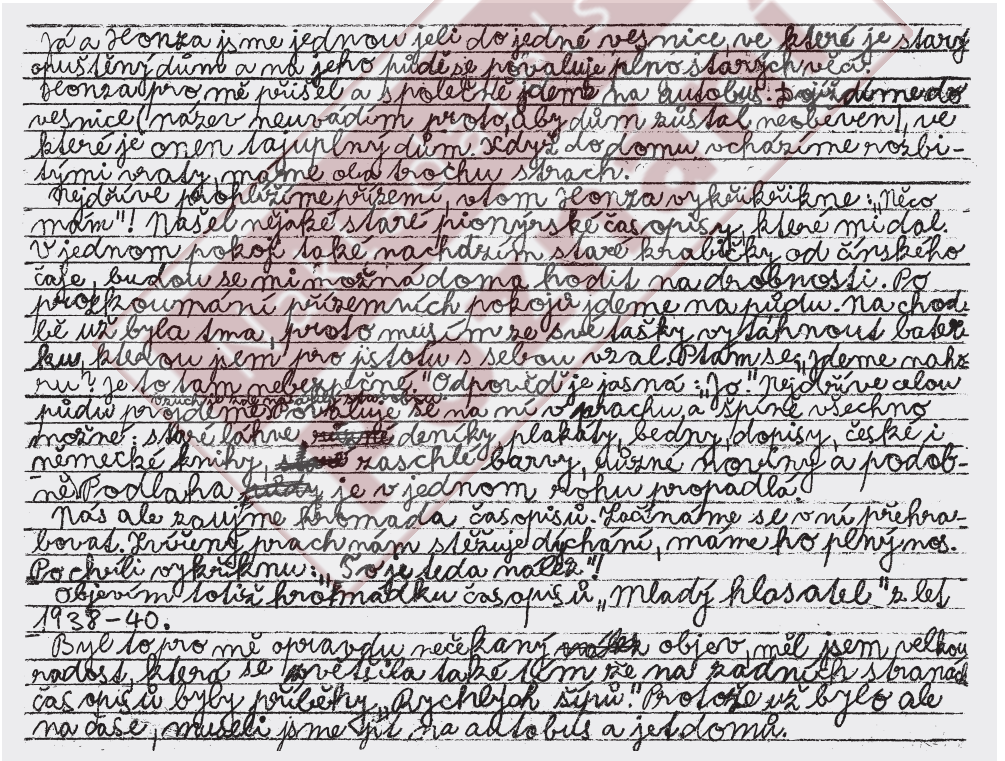

Poslední návštěva vyklizeného hotelu Přerov na Pekařské ulici před jeho demolicí, 1982 (JV)

s úkolem jich několik zatáhnout do Stínadel. Byl za to tehdy slušný honorář sto korun. Filmaři ceduli Vodární ulice překryli nápisem V Chapadlech, je to vidět i na fotografiích z natáčení." Filmovou scénu z Pekařské jsme si pouštěli několikrát za sebou a Martens mi ukazoval, kde přesně je v ní vidět. „Natáčelo se v sobotu dopoledne 3. října 1992, je to potvrzené i v dobovém článku v Hanáckých novinách, Denisova a Pekařská ulice byly v ten den až dlouho do večera uzavřené. U zápisu do komparzu filmu v Domě dětí a mládeže nás bylo víc jak dvě stě, každý přijatý kluk při něm dostal svoje číslo na

Nakladatelství Poznání

šatním lístku a já ho měl něco málo přes tři sta. Podmínkou přijetí bylo vlastní dobové oblečení a boty, někteří v kostymérně taky nafasovali staré kabáty a kožené bundy. Při bitvě v Pekařské se na házení používaly šedě nabarvené atrapy kamení z molitanu, ale občas se stalo, že ulicí létaly i skutečné kameny. K žádnému zranění ale naštěstí nedošlo. Natáčení téhle scény se muselo několikrát přerušovat a opakovat, protože v jednom z oken pouštěl nějaký provokatér naplno hudbu z kazeťáku. Celý štáb z toho byl na nervy, ale pak se to nějak podařilo vyřešit. Všechno fotil pražský fotograf Jan Jindra, který pracoval pro potřeby propagace filmu a měl na to špičkové vybavení. Na fotkách se mu podařilo věrně zachytit temnou

Koncept školní slohové práce na téma Reálně zažité dobrodružství, polovina 80. let (MLC)

stínadelskou atmosféru. Tahle filmová verze *Záhady hlavolamu* se ale dost prodražila kvůli natáčení většiny záběrů v exteriérech a o film bohužel nebyl takový zájem, jak autoři čekali. Hodně lidí ho srovnávalo s černobílým televizním seriálem z konce šedesátých let a v téhle verzi se jim až tak nelíbil. Nám se ale líbil opravdu hodně. Režisér Petr Kotek po *Záhadě hlavolamu* plánoval natočit i Foglarova *Stínadla se bouří*, ale už se mu na ně nepodařilo sehnat peníze."

Bavili jsme se samozřejmě také o místech, kde se v Olomouci natáčelo. „Ve filmu není Kačení, ale určitě Kozí ulice. Detailní záběry z ulice s oprýskanými zdmi, okny a dveřmi jsou vidět na začátku i na konci filmu. Kozí ulici jsem nesčetněkrát fotil, někdy i s posedávajícími holuby, kteří byli i ve filmu."

Lennonův památník v Kozí uličce, 80. léta 20. století (MLC)

Barvířská ulička, kolem 1938 (Sbírka fotografií Ing. Josefa Kšíra, SOMaFO)

Poznań

Nakladatelství Poznání

Natáčení Záhady hlavolamu *ve Vodární ulici, 1992 (JJ)*

Martens ve filmu *Záhada hlavolamu* našel také dům v Denisově 35, jehož zadní trakt s dvorkem a pavlačemi byl po dlouhou dobu v krásně zanedbaném stavu. Ve filmu je jeho otevřenými vraty vidět osvětlená historická tramvaj projíždějící Denisovou ulicí. Tohle místo nás s Martensem vždycky silně přitahovalo svou zvláštní atmosférou, a jeho vstupní vrata, která jsou dnes už většinou zamčená, pro nás byla jako brána do jiného světa. Oba jsme tady fotili, aniž bychom se ještě znali, i přilehlý dvorek se zahradou a zbořeniskem bez střechy, těsně přiléhající k dnes již opravené části domu, kde se chaoticky válela spousta nejrůznějších věcí. Dvorky domů od sebe dělila prastará zeď s dávno opadanou omítkou a při cestě zpět zatuchlým průchodem starého domu do Denisovy ulice nás nad ním provázela jako symbol pomíjivosti prázdná kartuš na poničené omítce.

Filmoví Vontové během přestávky při natáčení filmu Záhada hlavolamu, Denisova ulice, 3. 10. 1992 (SA)

Štuková výzdoba ve dvoře v Denisově 35, 1939 (Sbírka fotografií Ing. Josefa Kšíra, SOMaFO)

Martens pokračoval ve svém vyprávění. „V *Záhadě hlavolamu* jsem nejen hrál, ale sledoval jsem i další natáčení ve městě. Hodně mě taky bavilo chodit na místa, kde se natáčelo, když už tam nikdo ze štábu a herců nebyl, a všechno jsem si mohl pořádně v klidu prohlédnout, ohmatat a nasát do sebe stínadelskou atmosféru. Třeba v Pavelčákově 21, kde se v noci na dvoře domu natáčela scéna s Tleskačovou kůlnou, která se osvětlovala z visuté plošiny. Málokdo ví, že filmový obchod naproti průchodu domu byl jen filmová kulisa a na dvorku stál pod plachtou odkudsi přivezený starý černý pohřební vůz. Záběry Rychlých šípů v kůlně se pak dotáčely až někde v Praze."

Mluvili jsme také o filmových Vontech. „Některé z Vontů hráli jejich skuteční pražští následovníci a Vontové o generaci před nimi hráli i v Kotkově černobílém stínadelském dokumentu *Cesty za modrým světlem* z roku 1986." Natáčení v ulicích města probudilo v Martensovi duši filmaře a začal hledat nová místa, kde by se mohlo natáčet. „Pro *Záhadu hlavolamu* si exteriéry hledali lidi od filmu sami, do plánovaných *Stínadel se bouří* jsem je začal hledat já. Aby lidem nebylo divné, že to ve městě všude prolézám a nechci něco ukrást, vyrobil jsem si jako pojistku průkaz ateliérů Barrandov. Mám ho dodnes doma, ale nikdy jsem ho nemusel použít. Hledal jsem svá vlastní imaginární Stínadla."

Hrad byl vždycky divokej

Možná teď někoho napadne, že Martens s kamarády byl něco jako Vontové, oni se však za Vonty nikdy nepovažovali a nenosili ani symbol Vontů, žluté špendlíky.

„Na Michalský vršek, kterému se odjakživa říkalo ‚Na Hradě', jsem začal chodit někdy na přelomu osmdesátých a devadesátých let, to mi bylo kolem třinácti až čtrnácti let. Nejdřív spolu s kamarády z bývalého pionýrského oddílu a později sám s foťákem, to mě bavilo asi nejvíc. Některé fotky, co dodnes mám, jsou nejspíš ještě z konce osmdesátých let a fotil je můj starší kamarád. Já měl pak asi od roku 1991 možnost fotit vlastním foťákem."